WYŻSZA SZKOŁA HUMANITAS W SOSNOWCU
ZAKŁAD NAUK PSYCHOLOGICZNYCH

Kazimierz M. Czarnecki
Erwin Gondzik
Ewa Kraus

METODA
POMIARU, OCENY I SAMOOCENY AUTORYTETU NAUCZYCIELI AKADEMICKICH

SOSNOWIEC 2011

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

WYŻSZA SZKOŁA HUMANITAS W SOSNOWCU
INSTYTUT PEDAGOGIKI
ZAKŁAD NAUK PSYCHOLOGICZNYCH

Kazimierz M. Czarnecki
Erwin Gondzik
Ewa Kraus

METODA
POMIARU, OCENY I SAMOOCENY AUTORYTETU NAUCZYCIELI AKADEMICKICH

SOSNOWIEC 2011

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

Recenzent:

Prof. zw. dr hab. Stanisław Popek

Redaktor Oficyny Wydawniczej „Humanitas":

Danuta Dziewięcka

Projekt okładki:

Bartłomiej Dudek

Copyright by
Oficyna Wydawnicza „Humanitas"
ul. Kilińskiego 43
41-200 Sosnowiec
tel.: 032 363 12 25
e-mail: wydawnictwo@humanitas.edu.pl
dystrybucja@humanitas.edu.pl

ISBN: 978-83-61991-92-2

Wydanie I

Sosnowiec 2011

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE 9
1. AUTORYTET NAUCZYCIELA 15
1.1. Składniki autorytetu..... 15
1.2. Poziomy rozwoju autorytetu 18
1.3. Metoda pomiaru, oceny i samooceny autorytetu 20
1.3.1. Pomiar autorytetu 20
1.3.2. Ocena i samoocena autorytetu 24
1.3.3. Zastosowanie metody w ocenie i samoocenie autorytetu 26
2. PRZEWODNIK SKALOWY DO POMIARU, OCENY I SAMOOCENY AUTORYTETU 30
2.1. Autorytet intelektualny 30
2.1.1. Wyznaczniki autorytetu 30
2.1.2. Rozpoznawanie autorytetu 31
2.1.3. Skala oceny autorytetu 31
2.2. Autorytet światopoglądowy 34
2.2.1. Wyznaczniki autorytetu 34
2.2.2. Rozpoznawanie autorytetu 34
2.2.3. Skala oceny autorytetu 35

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

2.3. Autorytet naukowy 37
2.3.1. Wyznaczniki autorytetu 37
2.3.2. Rozpoznawanie autorytetu 38
2.3.3. Skala oceny autorytetu 38
2.4. Autorytet moralny 42
2.4.1. Wyznaczniki autorytetu 42
2.4.2. Rozpoznawanie autorytetu 42
2.4.3. Skala oceny autorytetu 43
2.5. Autorytet społeczny 46
2.5.1. Wyznaczniki autorytetu 46
2.5.2. Rozpoznawanie autorytetu 46
2.5.3. Skala oceny autorytetu 47
2.6. Autorytet kulturalny 49
2.6.1. Wyznaczniki autorytetu 49
2.6.2. Rozpoznawanie autorytetu 49
2.6.3. Skala oceny autorytetu 50
2.7. Autorytet polityczny 53
2.7.1. Wyznaczniki autorytetu 53
2.7.2. Rozpoznawanie autorytetu 53
2.7.3. Skala oceny autorytetu 54
2.8. Autorytet dydaktyczny 57

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

2.8.1. Wyznaczniki autorytetu 57
2.8.2. Rozpoznawanie autorytetu 57
2.8.3. Skala oceny autorytetu 58
2.9. Autorytet metodyczny 61
2.9.1. Wyznaczniki autorytetu 61
2.9.2. Rozpoznawanie autorytetu 61
2.9.3. Skala oceny autorytetu 62
2.10. Autorytet wychowawczy 65
2.10.1. Wyznaczniki autorytetu 65
2.10.2. Rozpoznawanie autorytetu 66
2.10.3. Skala oceny autorytetu 66
3. KWESTIONARIUSZ DO POMIARU, OCENY I SAMOOCENY AUTORYTETU 69
3.1. Instrukcja dla wypełniającego kwestionariusz .. 69
3.2. Metryczka ocenianego nauczyciela 70
3.3. Składniki i stopnie oceny autorytetu 71
3.4. „Klucz" do oceny i samooceny autorytetu 72
4. LITERATURA ŹRÓDŁOWA 73
5. BIOGRAMY AUTORÓW 78

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

WPROWADZENIE

Motto

Nie buduj swojego autorytetu
z fałszywego mniemania o sobie
(Kazimierz M. Czarnecki)

Metodologiczną inspiracją opracowania *Metody pomiaru, oceny i samooceny autorytetu nauczycieli akademickich* jest praca Józefa Pietera *Poznawanie środowiska wychowawczego* (1977), a w niej Przewodnik skalowy jako główna metoda do poznawania i oceny składników środowiska okolicznego, lokalnego, szkolnego i rodzinnego. Przewodnik ten – jako wzorzec – został wykorzystany do opracowania oryginalnej metody do poznawania, pomiaru, oceny i samooceny dziesięciu składników autorytetu nauczycieli akademickich.

Pojęcie „autorytet" (łac. auctoritas = bycie sprawcą) jest definiowane jako „uznanie, poważanie, jakim obdarzana jest dana osoba w jakiejś grupie*" (Słownik wyrazów obcych PWN*, 2007, s. 91). *Słownik języka polskiego* (1979, tom I, s. 102) podaje, że „autorytet" to „ogólnie uznana

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

czyjaś powaga, wpływ, znaczenie". W pedagogice (W. Okoń, *Nowy słownik pedagogiczny*, 1996, s. 25-26) termin ten jest definiowany jako „powaga, znaczenie, wpływ osoby lub organizacji cieszącej się ogólnym uznaniem na określoną sferę życia społecznego". W socjologii (K. Olechnicki, K. Załęcki, *Słownik socjologiczny*, 1997, s. 25) termin „autorytet" jest definiowany jako „rodzaj władzy, której poleceniom rządzeni podporządkowują się nie pod wpływem przymusu, lecz z racji przekonania, że jest ona – w różny sposób – usankcjonowana i uprawomocniona, co daje jej swoisty rodzaj legitymizacji". W psychologii (J. Siuta (red.), *Słownik psychologii*, 2005, s. 39) „autorytet" jest zdefiniowany i opisany najszerzej jako „osoba lub instytucja ciesząca się w danym kręgu ludzi lub w danej dziedzinie szczególnym poważaniem i uznaniem; autorytet bywa traktowany jako jedna z cech przywódczych decydujących o efektywności przywództwa w grupie społecznej. (...) ludzie mają skłonność do ulegania autorytetowi, co niejednokrotnie prowadzi do bezrefleksyjnego wykonywania jego poleceń nawet wówczas, gdy są one błędne lub bezsensowne. Psychologowie zajmujący się rozwojem i edukacją zwracają uwagę na zna-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

czenie autorytetu w procesie wychowania i negatywne konsekwencje jego braku szczególnie w okresie dzieciństwa i adolescencji".

W tym opracowaniu szczególnie ważne znaczenie mają następujące, psychologiczne twierdzenia dotyczące autorytetu:

– osoba lub instytucja ciesząca się szczególnym poważaniem, uznaniem i zaufaniem,

– znaczenie autorytetu w procesie wychowania,

– konsekwencje wynikające z braku autorytetu.

Terminem „nauczyciel akademicki" określamy wszystkich nauczycieli, wszystkich typów szkół wyższych, którzy kształcą studentów.

Terminem „osobowość" określamy strukturę względnie trwałych cech człowieka, regulujących jego zachowanie i odróżniających od zachowania innych ludzi.

Zaproponowana **metoda** ma służyć realizacji trzech celów:

1. naukowemu poznawaniu **warunków**, **procesu i wyników rozwoju autorytetu** nauczycieli szkół wyższych,
2. **ocenie poziomu rozwoju autorytetu** nauczycieli szkół wyższych,

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

3. **samoocenie i samokontroli rozwoju autorytetu** nauczycieli szkół wyższych.

Realizacja badawcza celu pierwszego jest możliwa po spełnieniu następujących warunków:

– jasno określonego celu badań,

– świadomego doboru metody,

– prawidłowego doboru prób badawczych (różnych grup nauczycieli),

– określenia zmiennych i ich wskaźników,

– postawienia pytań lub hipotez badawczych,

– przeprowadzenia szerokich badań,

– starannego opracowania materiałów i wyników badań.

Realizacja celu drugiego dotyczy wykorzystania metody dla oceny poziomu rozwoju autorytetu nauczycieli.

Realizacja celu trzeciego dotyczy udostępnienia metody zainteresowanym nauczycielom dla dokonywania samooceny poziomu rozwoju autorytetu.

Zrealizowanie celu pierwszego może przynieść dla nauki określone fakty naukowe, dotyczące mechanizmów warunkujących występowanie, rozwój i kształtowanie się autorytetu nauczycieli. Może się bowiem okazać, że niektóre składniki autorytetu nie występują w ogóle w pracy

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

nauczyciela, a inne są nadmiernie eksponowane. Może się również okazać, że autorytet nauczyciela jest warunkowany właściwościami psychicznymi lub tylko społeczno-ekonomicznymi, a może jednymi i drugimi łącznie. Potrzebna jest w tej dziedzinie rzetelna wiedza naukowa.

Zrealizowanie celu drugiego może przynieść interesujące dane dotyczące diagnozy poziomu rozwoju i występowania autorytetu w zachowaniu nauczycieli. Być może niektóre składniki autorytetu w ogóle zaniknęły w pracy pedagogicznej nauczycieli. Nie wiemy w ogóle, z „jakim poziomem autorytetu" funkcjonują nasi nauczyciele. Nikt po prostu od tej strony ich nie ocenia w sposób rzetelny i sprawiedliwy. Potrzebna jest diagnoza, by zwrócić uwagę nauczycieli na braki i niedostatki autorytetu i pomóc im w ich przezwyciężaniu.

Zrealizowanie celu trzeciego może pomóc samym nauczycielom w korygowaniu, poprawianiu i doskonaleniu swojego autorytetu wobec studentów, a tym samym osiąganiu lepszych wyników swej pracy dydaktyczno-wychowawczej i organizacyjnej.

Wszystkie trzy cele są ważne. Nie można ich oddzielać od siebie w szeroko rozumianych badaniach pedeu-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

tologicznych. Ich rozróżnienie w tym opracowaniu ma wyraźniej unaocznić, jak odpowiedzialna i złożona jest praca nauczyciela z drugim człowiekiem, którego on kształci, kształtuje jego zdolności i wychowuje.

Mamy nadzieję, że **metoda** spełni związane z nią oczekiwania. Jej podstawowe założenia i konstrukcja były wielokrotnie konsultowane i dyskutowane w różnych gremiach nauczycieli i pracowników naukowych. Może się ona okazać bardzo przydatna pod warunkiem, że zostanie konstruktywnie oceniona przez teoretyków i praktyków interesujących się zawodową pracą nauczyciela.

Liczymy na konstruktywne o niej uwagi i sugestie. Być może wyniki jej zastosowania w badaniach posłużą modyfikacji warunków, procesu i wyników kształcenia, dokształcania i doskonalenia zawodowego nauczycieli wszystkich typów szkół wyższych.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

1. AUTORYTET NAUCZYCIELA

1.1. Składniki autorytetu

Biorąc pod uwagę ogólne cele i zadania systemu oświaty i wychowania oraz szczegółowe cele i zadania szkolnictwa wyższego, jak również cele i zadania pracy pedagogicznej nauczycieli, twierdzimy, że sprowadzają się one do kształtowania u studentów następujących właściwości osobowości:

– mądrości życiowej, edukacyjnej i zawodowej,

– właściwej postawy wobec siebie, innych ludzi i zadań,

– skutecznego działania życiowego i zawodowego.

Oznacza to, że każdego nauczyciela musi charakteryzować **mądrość, prospołeczna postawa** oraz **umiejętność skutecznego działania pedagogicznego.**

Wyróżnione właściwości nauczyciela stały się teoretyczną podstawą do ustalenia następujących składników jego autorytetu:

– intelekt, **światopogląd**, **naukowość** jako podstawowe składniki mądrości, co oznacza, że **autorytet intelektualny**, **światopoglądowy** oraz **naukowy** „stoją na straży"

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

całej działalności dydaktyczno-wychowawczej i organizacyjnej nauczycieli;

– **moralność, uspołecznienie, kultura osobista** jako podstawowe składniki postawy prospołecznej, co oznacza, że **autorytet moralny**, **społeczny**, **kulturalny** i **polityczny** dopełniają i rozszerzają działalność dydaktyczno-wychowawczą i organizacyjną nauczycieli. „Stoją na straży" kształcenia osobowości człowieka – obywatela – pracownika;

– **dydaktyka**, **metodyka**, **wychowywanie** jako podstawowe wskaźniki skutecznego działania pedagogicznego, co oznacza, że **autorytet dydaktyczny**, **metodyczny** oraz **wychowawczy** są podstawowymi instrumentami skutecznego działania pedagogicznego nauczycieli.

Całokształt autorytetu nauczyciela (autorytet globalny) obejmuje „autorytety cząstkowe" uwidoczniające się w wyróżnionych składnikach.

Trudno jest orzec, czy wyróżnione dziesięć składników autorytetu nauczyciela wyczerpuje całość wieloaspektowych i wysoce złożonych celów i zadań, jakie on realizuje (winien realizować). Być może w wyniku dalszej

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

analizy problemu autorytetu wyłonią się jeszcze inne, ważne jego składniki i cechy.

Autorzy tego opracowania są przekonani do słuszności starej prawdy, która brzmi następująco: „trzeba samemu dużo mieć, żeby innym móc dać". Oznacza to, że nauczyciel musi sam reprezentować wysoki poziom mądrości, postawy oraz skutecznego działania, by móc skutecznie kształtować wysoki poziom mądrości, postawy i działania u swoich studentów. Innej drogi skutecznej pracy pedagogicznej nauczyciela ze studentami po prostu nie ma! Trzeba jednocześnie brać pod uwagę i ten fakt, że żaden nauczyciel „nie rodzi się" z wysokim autorytetem. Autorytet jest nauczycielowi „przypisany" wraz z jego zawodem. Jest on uwarunkowany społecznie i trzeba go stale kształtować, doskonalić, utrwalać i ochraniać przed utratą, tzn. trzeba tak pracować nad sobą, żeby stale cieszyć się wysokim autorytetem u studentów. Jest to więc zadanie „nałożone" na nauczyciela jako obowiązkowe, służbowe i moralne.

Globalny autorytet nauczyciela składa się z autorytetów cząstkowych: intelektualnego, światopoglądowego, naukowego, moralnego, społecznego, kulturalnego, poli-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

tycznego, dydaktycznego, metodycznego, wychowawczego. Jest to układ otwarty, propozycja do konstruktywnej dyskusji i wzbogacania treściowego.

1.2. Poziomy rozwoju autorytetu

Biorąc pod uwagę definicje terminu „autorytet" ,stwierdzamy, że jest on charakteryzowany za pomocą różnorodnych przymiotników. Pisze się w prasie i mówi w telewizji, radiu, rozmowach koleżeńskich i towarzyskich o autorytecie „niskim", „wysokim", „wybitnym", „słabym", „rozległym", „bezdyskusyjnym". Podane przykładowo terminy oznaczają, że z rozwojowego punktu widzenia mamy do czynienia z odpowiednimi poziomami i jakościowymi ocenami autorytetu.

W rzeczywistości pedagogicznej daje się zaobserwować takie zachowania i działania nauczycieli, które wskazują na odpowiedni poziom ich autorytetu. Proponujemy rozróżnienie pięciu poziomów rozwoju i oceny autorytetu w poszczególnych składnikach: bardzo niski (1); niski (2); przeciętny (3); wysoki (4); bardzo wysoki (5).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

Biorąc pod uwagę wyróżnione poziomy rozwoju autorytetu i zaproponowaną skalę ich oznaczenia (liczby w nawiasach), przyjmujemy istnienie różnych poziomów globalnego autorytetu, na który składa się suma punktów autorytetów cząstkowych, np. 10, 20, 30, 40, 50. Ocena poziomu rozwoju poszczególnych składników autorytetu pozwala ustalić aktualny jego stan, np. w metodyce, kulturze osobistej, uspołecznieniu, moralności. Ocena globalnego autorytetu może wahać się w granicach od 10-50 punktów. W skrajnych przypadkach może wystąpić absolutny brak autorytetu lub autorytet wybitny. Im zatem jest wyższa liczba wysokich ocen składników autorytetów cząstkowych, tym wyższy poziom rozwoju autorytetu globalnego.

Wyróżnione stopnie oceny poziomów rozwoju autorytetu, w poszczególnych jego składnikach, zostały opisane słownie. Szczegółowy opis ocen nazwano „Przewodnikiem skalowym oceny autorytetu".

W opracowaniu „Przewodnika..." były do pokonania trzy trudności szczególnego rodzaju:

– ustalenie konkretnych i uzasadnionych wyznaczników autorytetu,

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

– szczegółowy opis ocen poziomów autorytetu,
– ustalenie przejawów zachowań „proautorytetowych" i „antyautorytetowych".

1.3. Metoda pomiaru, oceny i samooceny autorytetu

1.3.1. Pomiar autorytetu

Wyróżniamy dwie warstwy autorytetu nauczyciela:
– **autorytet formalny**, wynikający z realizowanych celów i zadań pedagogicznych,
– **autorytet naturalny**, wynikający nie tylko z realizacji celów i zadań formalnych, ale również z przekonań, nastawień, cech intelektualnych, zainteresowań, motywacji, a nawet (w pewnym stopniu) biologicznych predyspozycji nauczyciela.

Zarówno dominacja autorytetu formalnego, jak również autorytetu naturalnego mogą przynosić różne wyniki pracy nauczycieli. Sądzimy, że najkorzystniejszym jest trwałe połączenie obu warstw autorytetu. Przyjmujemy, że autorytet formalny, jak i naturalny są wypadkową dominacji niektórych jego składników oraz wyznaczników

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

i czynników kształtujących zachowania sprzyjające dominacji jednego z wyróżnionych składników autorytetu globalnego.

Naukowe znaczenie *metody pomiaru* (nazywanej dalej metodą) zależy głównie od jej sprawdzenia w badaniach oraz od stawianych pytań i hipotez empirycznych. Trzeba jednocześnie mieć na uwadze ten fakt, że jest to – najogólniej rzecz ujmując – metoda badania opinii o poziomie i rozwoju autorytetu. Opinia sędziów kompetentnych jest stosowana zarówno w praktyce diagnostycznej, np. w sporcie, medycynie, jak również w badaniach naukowych, np. metoda wywiadu, ankietowa, kwestionariuszowa. Stawianie pytań i hipotez badawczych może odnosić się np. do stanu rozwoju poszczególnych składników autorytetu lub czynników i wyznaczników poziomu rozwoju autorytetu. Drugi przykład pytania związany jest wyraźnie z wprowadzaniem czynników, które przyjmuje się hipotetycznie jako modyfikujące i warunkujące poziom rozwoju autorytetu. Czynnikami mogą być np. płeć nauczyciela (mężczyzna, kobieta); liczba lat pracy pedagogicznej; nauczany przedmiot; obciążenie dydaktyczne. Można też postawić pytania i hipotezy o charakterze bar-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

dziej ogólnym, dotyczące np. diagnozy autorytetu nauczycieli pracujących w różnych placówkach oświatowych; modelu autorytetu pożądanego lub optymalnego. Jest faktem, że coraz częściej (w radiu, telewizji, prasie) termin „autorytet" nabiera znaczenia nie tylko praktycznego, ale również poznawczego, a nawet ekonomicznego. Mówi się i pisze, że od wysokiego autorytetu kierownika przedsiębiorstwa zależy wydajność pracy, jej jakość, rytmika wytwarzania. Rzecz jasna, że tzw. trudności obiektywnych, np. braku materiałów, nie można pokonać nawet „superautorytetem" dyrektora czy mistrza zakładu produkcyjnego. Można jednak mieć nadzieję i przekonanie, że wysoki autorytet kierownika zespołu (a nauczyciel jest takim właśnie kierownikiem) wpływa na poziom wyników pracy poszczególnych jego członków – studentów.

W analizie zagadnienia „pomiar autorytetu" pojawiają się pytania badawcze, jak np.:

– od jakich czynników zależy wysoki autorytet nauczycieli?

– jak się rozwijają poszczególne składniki autorytetu?

– które składniki autorytetu uzyskują w opinii studentów najwyższą rangę?

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

– co szczególnie obniża poziom autorytetu nauczyciela?
– co szczególnie trzeba robić, by zyskać w opinii studentów wysoki poziom autorytetu?
– czy nauczyciele cieszący się wysokim autorytetem uzyskują rzeczywiście wysokie wyniki w pracy pedagogicznej ze studentami?
– jacy nauczyciele (młodzi czy starsi) posiadają wyższy autorytet u swoich studentów?
– jacy nauczyciele (bardzo wymagający czy tolerancyjni) posiadają wyższy autorytet w opinii studentów?
– czy nauczyciele kobiety są wystarczająco silnym autorytetem dla studentów mężczyzn?

Podane przykładowo pytania badawcze można przekształcić w hipotezy empiryczne i poddawać je statystycznej weryfikacji. Badania tego typu mogą się okazać interesujące z naukowego punktu poznania rzeczywistości i wnieść do pedeutologii nowe fakty jako składniki względnie trwałej wiedzy naukowej.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

1.3.2. Ocena i samoocena autorytetu

Metoda może być bardzo pomocnym narzędziem w ocenie nauczycieli przez ich przełożonych. Jej prawidłowe zastosowanie zależy jednak od spełnienia wielu ważnych warunków, m.in.:

– odpowiedniego przygotowania pedagogiczno-metodycznego przełożonych;

– odpowiednio długiego ich stażu pracy nauczycielskiej (nie mniej jak 3 – 5 lat);

– ich zainteresowania autentyczną – pedagogiczną, a nie formalnobiurokratyczną pracą w oświacie i nauce;

– ich wysokiej motywacji do uzyskiwania wysokich wyników pracy nauczycielskiej;

– dokładnej znajomości teoretycznych przesłanek „Metody...” ;

– dokładnej znajomości Przewodnika skalowego;

– nieposiadanie żadnych uprzedzeń wobec ocenianych nauczycieli;

– stosowania służbowej jawności oceny nauczycieli.

Ważne jest by jednego nauczyciela oceniało 2 – 3 przełożonych, a swoje oceny konfrontowali i uzgadniali.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

W ten sposób można bardziej zobiektywizować ocenę poziomu rozwoju poszczególnych składników autorytetu oraz stan i poziom globalnego autorytetu nauczyciela.

Ocena autorytetu nauczycieli może stać się bardzo ważnym i trwałym instrumentem do prowadzenia szerokiej i zobiektywizowanej analizy ich zawodowego rozwoju. Szczególnie ważny jest ich rozwój zawodowej osobowości, jak również doskonalenie i samodoskonalenie pracy dydaktyczno-wychowawczej. Może być również ważnym instrumentem do eliminowania z szeregów nauczycielskich takich osób, które nie spełniają podstawowych warunków zawodu nauczyciela.

„Metoda...” winna być stosowana jawnie, tzn., że każdy oceniany nauczyciel ma prawo zakwestionować każdy stopień oceny poszczególnych składników autorytetu, a nawet zanegować je, jeżeli będzie miał uzasadnione argumenty. Muszą to być argumenty niezbite, jako wyraźnie widoczne wyniki jego pracy i zachowania się zawodowego. W sytuacjach spornych i uzasadnionych można dokonać korekty oceny. Nie może się to jednak odbywać na zasadzie „polubownego” porozumienia lub na drodze „wymuszenia” wyższej oceny, lecz wyłącznie na podsta-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

wie szczegółowych osiągnięć w pracy dydaktyczno-wychowawczej nauczyciela.

1.3.3. Zastosowanie metody w pomiarze, ocenie i samoocenie autorytetu

Metoda winna być stosowana co 2 lata, a aktualne oceny konfrontowane z poprzednimi, by mieć pogląd na to, czy nauczyciel czyni postępy w tych dziedzinach autorytetu, które były nisko ocenione. Ostateczny wynik oceny autorytetu nauczyciela winien być podany do wiadomości i akceptacji przez ocenianego nauczyciela, oraz włączony jako dokument do jego teczki personalnej. Dokument ten (ocena autorytetu) może być podstawą do wyróżnienia i odznaczenia nauczyciela za wysoki poziom pracy lub też rezygnacji z jego pracy w uczelni wyższej.

Ostateczny wynik oceny poziomu rozwoju autorytetu można przedstawić w postaci dwóch ocen:
– wskaźnika poziomu rozwoju autorytetu, który stanowi sumę ocen poszczególnych składników, np. 15 – autorytet bardzo niski; 35 – autorytet przeciętny; 45 – autorytet wysoki; 50 – autorytet bardzo wysoki,

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

– oceny szkolnej, która stanowi sumę ocen cząstkowych podzieloną przez liczbę ocenianych składników, np. 2,5 (plus niedostateczny); 3,5 (plus dostateczny); 4,5 (plus dobry); 5,0 (bardzo dobry).

Zastosowanie metody w ocenie kadr nauczycielskich może pomóc zrealizować wiele podstawowych zadań uczelni, jak np.:

– stale podnosić jakość pracy i zachowania się nauczycieli wykładowców wobec studentów,

– sprawiedliwie oceniać ich pracę i zachowanie się pedagogiczne,

– mobilizować nauczycieli do twórczej pracy,

– sprawiedliwie wyróżniać nauczycieli wybijających się w pracy i zachowaniu pedagogicznym,

– eliminować (to jest konieczne!) nauczycieli złych z zawodu nauczycielskiego,

– „podpowiadać" zakładom kształcenia nauczycieli, na jakie składniki autorytetu mają kłaść szczególnie silny nacisk w ich przygotowywaniu do zawodu.

Praca nauczyciela jest ze swej istoty pracą twórczą, bardzo trudną i odpowiedzialną, gdyż chodzi o kształtowanie osobowości młodego człowieka. Muszą ją wykonywać

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

nauczyciele o najwyższych walorach osobowościowych i najwyższym autorytecie.

Metoda może służyć jako narzędzie do samokontroli i samooceny autorytetu nauczyciela. Oznacza to praktycznie, że każdy nauczyciel może i powinien postawić sobie takie oceny z poszczególnych składników autorytetu, które sam uważa (i ma do tego podstawę) za najbardziej odpowiadające faktycznemu stanowi jego pracy i zachowania się pedagogicznego. Może to być bardzo dobry sposób do robienia „rachunku sumienia pedagogicznego", by dojść do właściwego obrazu własnego „ja" oraz wniosków dotyczących samodoskonalenia. Szczególnie cenne może się okazać „widzenie własnymi oczyma swojego autorytetu" skonfrontowane z widzeniem przez przełożonych. Metoda może służyć jako podstawowy argument do sprawdzania własnego – subiektywno-emocjonalnego stosunku do siebie, własnej pracy, zachowania się i życia zawodowego.

Każdemu człowiekowi potrzebny jest „obraz samego siebie", a nauczycielom potrzebny jest szczególnie „pedagogiczny obraz własnej osoby". Wartość samokontroli i samooceny autorytetu, może okazać się znacząca lub

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

znikoma. Zależy to od postawy samooceniającego się nauczyciela, od wyrobienia u niego samokrytycyzmu. Nauczyciel, który jest przekonany, że zawsze postępuje najlepiej i najwłaściwiej i nie przyjmuje do wiadomości krytycznych uwag, będzie siebie zawsze oceniać wysoko. Nauczyciel, który zawsze stawia sobie bardzo wysokie wymagania, będzie siebie oceniać dość nisko. W przypadku pierwszym samoocena będzie zawyżona, a w przypadku drugim zaniżona. Potrzebna jest zatem konfrontacja poziomu samooceny z oceną innych. Można wtedy dokonywać porównań, korekt i zmian w samoocenie, jak również podejmować pracę korekcyjno-wyrównawczą nad samym sobą.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

2. PRZEWODNIK SKALOWY DO POMIARU, OCENY I SAMOOCENY AUTORYTETU

2.1. Autorytet intelektualny

2.1.1. Wyznaczniki autorytetu

Intelekt, zwany inaczej rozumem człowieka, jest odbiciem jego inteligencji ogólnej (ogólnej sprawności umysłowej), która oznacza zespół zdolności i uzdolnień do uczenia się, twórczego i logicznego myślenia, mówienia oraz zainteresowań kierunkowych. Głównymi wyznacznikami autorytetu intelektualnego są przede wszystkim:

– wiedza ogólna i kierunkowa – specjalistyczna, rozumiana jako proces przyswajania, przechowywania, przetwarzania i wytwarzania nowej wiedzy oraz jej generatywność,
– twórcze myślenie,
– język jako środek wyrażania wiedzy i myśli,
– zainteresowania i zamiłowania kierunkowe.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

2.1.2. Rozpoznawanie autorytetu

Rozpoznawanie i ocena autorytetu intelektualnego są możliwe przy pomocy metod obserwacji, wywiadu, rozmowy, analizy wyników działania pedagogicznego, np. innowacyjności w nauczaniu i wychowaniu. Wskazana jest dłuższa obserwacja nauczyciela wykładowcy w procesie jego pracy oraz analiza wyników uczenia się „jego" uczniów.

2.1.3. Skala oceny autorytetu

Autorytet bardzo niski (l). Wiedza ogólna i kierunkowa są skromne. Zawiera wiele informacji już przestarzałych lub nieaktualnych. Język, którym się posługuje ujawnia liczne braki (głos, dynamika, wymowa, słownictwo, styl). Myślenie, wyrażane za pomocą mowy, jest chaotyczne. Brak skonkretyzowanych i utrwalonych zainteresowań i zamiłowań lub są one na bardzo niskim poziomie.

Autorytet niski (2). Wiedza ogólna i kierunkowa są dość powierzchowne i jednostronne. Język ubogi, a wypowiedzi mało logiczne i uzasadnione merytorycznie. Kon-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

takt intelektualny ze studentami słaby. Zainteresowania i zamiłowania płytkie, obejmują jedynie problemy życia codziennego. Myślenie schematyczne, widoczne w mówieniu i działaniu pedagogicznym.

Autorytet przeciętny (3). Wiedza ogólna i kierunkowa są dość aktualne, lecz nie wykraczają wyraźniej poza obiegowe informacje i podręcznikowy zakres. Myślenie i mówienie poprawne, widoczne w wypowiedziach prostych i zrozumiałych przez studentów. Niechętnie odpowiada na pytania. Nie zabiera głosu w dyskusji. Zainteresowania i zamiłowania wychodzą poza problemy uczelni i własny przedmiot nauczania. Nie są one jednak zbyt twórcze i rozwijające osobowość nauczyciela.

Autorytet wysoki (4). Wiedza ogólna i kierunkowa są rozległe i aktualne (stale aktualizowane). Myślenie poprawne logicznie z elementami własnego punktu widzenia w danej sprawie. Język bogaty, poprawny, a wymowa, akcent i intonacja wzbudzają zainteresowanie i uwagę studentów. Prowadzi ożywioną dyskusję na różne tematy, pobudzając do twórczego i samodzielnego myślenia oraz poszukiwania dodatkowych źródeł wiedzy w danej spra-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

wie. Zainteresowania własne są bogate i wielokierunkowe, np. artystyczne, filozoficzne, przyrodnicze.

Autorytet bardzo wysoki (5). Wiedza ogólna i kierunkowa są bardzo bogate, aktualne, stale rozwijane i wzbogacane poprzez studiowanie odpowiedniej literatury i poszukiwanie dodatkowych źródeł informacji w danej, ważnej i aktualnej sprawie. „Promieniuje" swoim intelektem na otoczenie studenckie i nauczycielskie. Dzieli się swoimi wiadomościami i przemyśleniami z innymi nauczycielami. Zachęca studentów do twórczych poszukiwań nowych informacji. Interesuje się wieloma dziedzinami życia, pracy i działania twórczego, wśród których jedna dominuje. Dba o logiczność własnego i studentów myślenia. Dyskutuje z nimi na tematy filozofii życia i działania ludzkiego. W swej pracy dydaktyczno-wychowawczej stara się o wprowadzanie osiągnięć z nauczanej dziedziny. Podejmuje próby pisarskie, wyraża własne doświadczenie i poglądy na łamach czasopism pedagogicznych i specjalistycznych. Jest wzorem logicznego myślenia i sprawnego działania, osobą, którą studenci cenią bardzo wysoko. Stale pamięta o tym, że jest opiekunem, wychowawcą i dydak-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

tykiem dla innych, a nie tylko dla siebie samego. Mówi się o nim, że jest to „urodzony nauczyciel".

2.2. Autorytet światopoglądowy

2.2.1. Wyznaczniki autorytetu

Światopogląd, zwany poglądem na świat, wyznaczany jest głównie przez:
– zespół ogólnych przekonań dotyczących natury świata, człowieka, sensu życia oraz ideałów ludzkich,
– postawę życiową człowieka, wytyczającą linię jego postępowania,
– wiedzę o rzeczywistości i określony system wartości.

2.2.2. Rozpoznawanie autorytetu

Biorąc pod uwagę różne kryteria rozpoznawania i podziału światopoglądów, wyróżnia się: światopogląd materialistyczny oraz idealistyczny, naukowy oraz nienaukowy, prawdziwy lub fałszywy, spójny bądź niespójny, dojrzały lub niedojrzały. Rozpoznanie jest możliwe w wy-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

niku dłuższej obserwacji zachowania się nauczyciela wobec spraw światopoglądowych, m.in. udziału w dyskusjach na te tematy.

2.2.3. Skala oceny autorytetu

Autorytet bardzo niski (1). Świadomie unika rozmów dotyczących swoich przekonań i uznawanej ideologii czy filozofii życia. Nie zajmuje żadnego stanowiska wobec natury świata i człowieka, sensu jego istnienia i życia. Nie podejmuje ze studentami żadnej dyskusji na tematy światopoglądowe. Ukrywa swoje przekonania.

Autorytet niski (2). Czasem podejmuje dyskusję na tematy światopoglądowe, lecz czyni to z wieloma trudnościami. Występują u niego sporadyczne i zdawkowe wypowiedzi dotyczące sensu życia, natury wszechświata oraz roli i zadań życia ludzkiego. Znajduje się w tzw. rozterce duchowej i nie posiada jasnego stanowiska w sprawach materialistycznego – idealistycznego pojmowania świata i jego natury oraz sensu życia i działania ludzkiego.

Autorytet przeciętny (3). Stara się wartościować zjawiska przyrody i społeczne według określonego poglą-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

du. Podejmuje próby naukowej interpretacji głoszonych poglądów własnych i cudzych, lecz brakuje mu wiedzy i odwagi psychicznej, by czynić to z przekonaniem. Najczęściej wyraża swój pogląd dotyczący godnego życia człowieka, nie wnikając w istotę tego poglądu. W sprawach tzw. czysto osobistych, czyli wiary, nie podejmuje głębszej dyskusji i sam nie ujawnia swoich przekonań w sposób otwarty i jednoznaczny.

Autorytet wysoki (4). W sposób naukowy stara się tłumaczyć zjawiska przyrody, sens życia człowieka, własne przekonania i postępowanie oraz racjonalistyczne myślenie. Stwarza takie sytuacje dydaktyczno-wychowawcze, dzięki którym wyzwala u studentów racjonalne myślenie i refleksje dotyczące istoty życia ludzkiego. Nie kryje również swoich wątpliwości co do tego, że nauka nie wyjaśniła jeszcze wielu zagadek życia człowieka, zjawisk przyrody i zachowania się odruchowego i społecznego ludzi.

Autorytet bardzo wysoki (5). Wyraźnie, jawnie i zdecydowanie uznaje naukowy pogląd na świat. W dyskusjach ze studentami posługuje się sprawdzoną wiedzą, argumentacją dotyczącą swoich przekonań, racjonalnego myślenia i prezentowania określonej postawy życiowej.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

Nie unika tzw. trudnych i drażliwych problemów, które wymagają dyskusji i wymiany stanowisk. Nie twierdzi również, że dotychczasowa nauka wyjaśniła podstawowe „zagadki życia". Uznaje zasadę, że w tych wszystkich sferach życia przyrody i ludzi, których nie wyjaśniła nauka, rodzi się wiara, ale również i wiara w ich wyjaśnienie w odpowiednim czasie. Nie potępia tych ludzi, którzy z różnych powodów (brak głębszego wykształcenia, słabości cielesnej, przykrych przeżyć) wyrażają inny niż naukowy pogląd na świat.

2.3. Autorytet naukowy

2.3.1. Wyznaczniki autorytetu

Głównymi wyznacznikami autorytetu naukowego są przede wszystkim:

- rozległość osobistej wiedzy naukowej,
- twórcze myślenie, działanie i postępowanie.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

2.3.2. Rozpoznawanie autorytetu

Rozpoznawanie autorytetu naukowego jest możliwe dzięki dłuższej obserwacji pracy dydaktyczno-wychowawczej oraz analizy konkretnych osiągnięć o charakterze twórczym. Można tu zaliczyć takie czynności nauczyciela wykładowcy, jak np.: konkursy; olimpiady wiedzy; twórczość badawcza i pisarska; publikacje artykułowe i książkowe; udział w dyskusjach na tematy innowacyjne w pracy pedagogicznej szkoły; udział w konferencjach naukowych z głosem dyskusyjnym lub referatem na określony temat.

2.3.3. Skala oceny autorytetu

Autorytet bardzo niski (1). Wiedza, myślenie, działanie i postępowanie są mało racjonalne i bardzo stereotypowe, chaotyczne, werbalne, bez twórczej refleksji i głębszej analizy. Nie wykracza poza schemat nauczycielskiego „abecadła" pedagogicznego, nigdy nie zastanawia się nad naukową zasadnością swej pracy i źródeł wiedzy,

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

którą przekazuje studentom. Nie posiada żadnej orientacji w zakresie pochodzenia nowych faktów, stwierdzeń naukowych i naukowo uzasadnionych. Zajmuje się głównie przekazem tej wiedzy, która zawarta jest w podręczniku z danego przedmiotu. Jest to nauczyciel wyraźnie „uodporniony" na wszelkie nowe informacje, stwierdzenia i odkrycia naukowe.

Autorytet niski (2). Wiedza, myślenie, działanie i postępowanie są zbliżone do siebie poziomem funkcjonalnym, czasem popierane racją i argumentacją, ale wciąż dominuje myślenie schematyczne, niski poziom jego racjonalności, a wiedza jest dość przestarzała. Nie korzysta z nowości, jakie pojawiają się w jego dziedzinie, które zostały odkryte i udowodnione.

Autorytet przeciętny (3). Wiedza jest sukcesywnie aktualizowana, szczególnie wiedza przedmiotowa. Ujawnia się myślenie racjonalne w głównych kierunkach działania dydaktyczno-wychowawczego i organizacyjnego. Działanie i postępowanie jest przewidujące i uzasadnione określoną argumentacją, lecz jest mało pewne, bez głębszej i szerszej refleksji i uogólnienia. Mało jeszcze są akcentowane ogólne prawa, prawidłowości, zasady i mechanizmy

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

rozwoju określonych zjawisk, a szczególnie pochodzenie wiedzy o rzeczywistości i faktach naukowych. Sięga do źródeł nowej wiedzy, ale wciąż jeszcze dominuje „stare myślenie", a nowa wiedza z trudem toruje sobie drogę do świadomości.

Autorytet wysoki (4). Wiedza jest aktualizowana i włączana w dotychczasowy stan posiadania w danej dziedzinie, głównie specjalistycznej. Myślenie wyraźnie racjonalne i pozbawione schematów i stereotypów. Działanie przewidujące. Zachowanie uzasadnione i społecznie akceptowane. Wyraźne odbicie wiedzy i myślenia w działaniu i zachowaniu się, w postaci podejmowania prób badawczych i pisarstwa naukowego. Rozwija się to wprawdzie jeszcze z oporami, ale zaczyna coraz wyraźniej dominować nad przyzwyczajeniami myślowymi, schematami działania i zachowania się wobec innowacji naukowych. Interesuje się źródłami wiedzy, jej naukowym zdobywaniem, odkrywaniem i uzasadnianiem. Problemy, zagadnienia, tematy wątpliwie uzasadnione poddaje racjonalnej dyskusji, wskazując na luki i braki naukowego jej uzasadnienia.

Autorytet bardzo wysoki (5). Wszystko to, co i jak robi, dlaczego tak, a nie inaczej postępuje, posiada

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

swoje racjonalne uzasadnienie, oparte na wysokiej wiedzy merytorycznej i naukowej. Dominuje u niego pytanie: dlaczego tak jest? Nie przyjmuje nic na wiarę, lecz musi mieć racjonalne uzasadnienie i wytłumaczenie. Jest po prostu bardzo „odporny" na przyjmowanie wiedzy, nowości i nowinek bez uzasadnienia racjonalnego. Dominuje wyraźnie rozum i myślenie nad uczuciem i emocjami, racjonalne działanie nad spontanicznością. Głęboka wiedza, racjonalne myślenie i działanie emanują na studentów i przyjmują oni ten styl działania pedagogicznego jako wzorzec dla własnego życia i działania. Mówią, że bardzo dużo się uczą od takiego nauczyciela wykładowcy zarówno w sensie życiowym, jak i zawodowym. Posiada własne (autorskie) publikacje dotyczące swojej dyscypliny wiedzy, w których znajdują się nowe fakty i nowa wiedza. Jest to wzór prawdy, naukowości i racjonalnego myślenia.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

2.4. Autorytet moralny

2.4.1. Wyznaczniki autorytetu

Głównymi wyznacznikami moralnego autorytetu nauczyciela są:

- ukształtowane zasady i normy zachowania się społecznego,
- zachowywanie według zasad i norm społecznie uznawanych,
- refleksyjny i konstruktywny stosunek do zasad i norm moralnych,
- osobista wiedza o moralności,
- zaufanie i kompetencje zawodowe,
- zgodność głoszonych zasad z postępowaniem.

2.4.2. Rozpoznawanie autorytetu

Obserwacja zachowania się nauczyciela w stosunku do siebie, studentów i przełożonych. Zgodność lub rozbieżność zachowania się w stosunku do zasad i norm

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

uznawanych społecznie może stanowić podstawowy materiał obserwacyjny do oceny autorytetu moralnego. Chodzi więc o rejestr zachowań promoralnych i antymoralnych.

2.4.3. Skala oceny autorytetu

Autorytet bardzo niski (l). Występuje wyraźna rozbieżność pomiędzy mówieniem o zasadach i normach moralnych a postępowaniem i zachowaniem się według nich. Widoczne to jest szczególnie w stosunku do studentów, kolegów nauczycieli, a nawet przełożonych. Wiedza o moralności jest bardzo niska, a postępowanie nasycone wyraźnie sprzecznościami. Nigdy nie wiadomo, jak postąpi w określonej sytuacji moralnej.

Autorytet niski (2). Wiedza o moralności, zachowanie się i refleksja moralna są wyraźnie „pomieszane" i rozbieżne. Myślenie, mówienie i czyn moralny nie idą w parze, ale są często akcentowane. Czasem postępuje zgodnie z zasadą i normą moralną, ale nie czyni tego z przekonania i nie ceni ich jako wytycznych swojego życia moralnego. W swoim postępowaniu uznaje jawnie lub

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

w ukryciu zasadę, że wszystko to, co jemu służy, jest dozwolone i moralne.

Autorytet przeciętny (3). Wiedza, zachowanie się i refleksja moralna nie ujawniają się wyraźnie jako sprzeczne, ale zauważa się skłonność do „tolerowania" zasad i norm moralnych zarówno w zachowaniu się własnym, jak i w stosunku do studentów. Problemy moralne nie są tematem bliższej i głębszej analizy oraz refleksji osobistej.

Autorytet wysoki (4). Wiedza, postępowanie (zachowanie się) oraz refleksja moralna są widoczne w działaniu dydaktyczno-wychowawczym i odciskają pewne piętno w świadomości studentów, jak również kolegów nauczycieli. Zdecydowanie i energicznie reaguje na zachowania innych osób sprzeczne z zasadami i normami moralnymi nawet wtedy, kiedy są one tylko wypowiadane. Często podejmuje dyskusje o potrzebie kształtowania, posiadania i przestrzegania określonych zasad i norm moralnych jako regulatora społecznego życia ludzi. Służy własnym przykładem i radą w tzw. trudnych sprawach moralnego zachowania się, zwłaszcza w sytuacjach wyboru „mniejszego zła". Nie występują u niego sprzeczności

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

pomiędzy zasadami i normami głoszonymi a własnym postępowaniem. Czasem zdarza mu się jakieś drobne odstępstwo od głoszonych i przestrzeganych zasad i norm moralnych, ale czyni to z uzasadnieniem.

Autorytet bardzo wysoki (5). Można o nim powiedzieć, że jest idealnym wzorcem człowieka do naśladowania pod względem życia i moralnego zachowania. Wiedza, zachowanie oraz refleksja moralna są na najwyższym poziomie i zawsze uzasadnione racjonalnie. Wie nie tylko jak i dlaczego należy tak postępować, ale jest o takim postępowaniu głęboko przekonany i potrafi swoje przekonanie uzasadnić w kategoriach zbiorowego życia społecznego. Wobec studentów, kolegów nauczycieli oraz przełożonych i innych ludzi zachowuje się zgodnie z przyjętymi zasadami i normami. Ostro i zdecydowanie reaguje na zachowanie amoralne studentów i kolegów nauczycieli. Ujawnia w swoim postępowaniu pewną „linię" moralnego życia, współżycia, współdziałania, współodpowiedzialności. Jest na bieżąco ze znajomością najnowszej literatury dotyczącej spraw moralnych i moralnego zachowania się ludzi wobec siebie i to nie tylko w kraju własnym, ale również w krajach innych.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

2.5. Autorytet społeczny

2.5.1. Wyznaczniki autorytetu

Analizując treść terminów: „społecznik", „uspołecznienie", „społecznikostwo" zauważa się, że głównymi wyznacznikami postawy społecznej nauczyciela wykładowcy są:

- świadome i dobrowolne podejmowanie działań społecznych,
- życzliwy stosunek do innych ludzi,
- bezinteresowne działanie na rzecz innych i z innymi,
- zachęcanie innych do działań dla wspólnego dobra.

2.5.2. Rozpoznawanie autorytetu

Trafne rozpoznawanie prospołecznych zachowań nauczyciela wykładowcy jest możliwe i konieczne dzięki metodzie wnikliwej i długotrwałej obserwacji działania na rzecz studentów, grona nauczycielskiego, środowiska społecznego. Szczególnie dużą wartość diagnostyczną w ocenie prospołecznej postawy posiadają wyniki działania spo-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

łecznego, prowadzonego bez uszczerbku dla podstawowej działalności dydaktyczno-wychowawczej.

2.5.3. Skala oceny autorytetu

Autorytet bardzo niski (l). Emanuje od niego egoizm i sobkostwo. Świadomie unika dodatkowych działań społecznych na rzecz studentów, ich rodziców, uczelni, grona nauczycielskiego, środowiska społecznego. W ewentualnych działaniach społecznych widzi zawsze swój interes. Jeżeli, w sytuacji wyjątkowej, podejmuje jakieś działanie społeczne, czyni to z wielkim trudem, oporami, niechęcią i z poczuciem dziejącej mu się krzywdy.

Autorytet niski (2). Niechętnie i sporadycznie podejmuje działania na rzecz innych i środowiska społecznego. Czyni to z konieczności, wyrachowania i z licznymi oporami. Uważa, że działania społeczne nie są zasadne, bo każda dodatkowa czynność winna być wynagradzana.

Autorytet przeciętny (3). Podejmuje działania prospołeczne na rzecz innych i środowiska społecznego, lecz czyni to bez specjalnego przekonania. Stara się unikać takich działań i nie wyraża aprobaty dla ich bezinteresow-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

nego wykonywania. Jest jednak przekonany do tego, że życie społeczne (zbiorowe) wymaga podejmowania czasem wysiłku zbiorowego.

Autorytet wysoki (4). Świadomie i bezinteresownie podejmuje działania na rzecz innych. Nie jest jednak wyraźnym ich inicjatorem, a raczej wykonawcą. Uważa, że działania takie trzeba podejmować z wielu powodów, m.in. by innym i sobie ulżyć w życiu, by pokazać, że wspólnym działaniem można wiele dobrego zrobić. Rozumie również, że nie zawsze za każdą dodatkową pracę trzeba zawsze płacić. W realizacji działań prospołecznych daje dobry przykład ich wykonywania.

Autorytet bardzo wysoki (5). Świadomie, bezinteresownie i chętnie podejmuje działania na rzecz innych i środowiska społecznego. Jest życzliwy dla innych, zachęca ich do wspólnych działań. Swoim zachowaniem i działaniem daje dobry przykład prospołecznej postawy. Uważa, że człowiek jako istota ludzka (rozumna, obdarzona uczuciem) jest członkiem zbiorowości i musi działać na rzecz tej zbiorowości. Jest zdania, że nie za wszystkie czynności musi się otrzymywać wynagrodzenie. Można o nim powiedzieć, że jest wzorem prospołecznego nasta-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

wienia do życia, że jest prawdziwym „społecznikiem", a „prospołecznikostwo" jest poważnym składnikiem jego sensu życia. Postawa ta widoczna jest zawsze i wszędzie, a szczególnie w stosunku do studentów.

2.6. Autorytet kulturalny

2.6.1. Wyznaczniki autorytetu

Głównymi wyznacznikami autorytetu kulturalnego, a szczególnie zachowania się i bycia kulturalnym są:

- wiedza ogólna i kierunkowa z dziedziny kultury,
- własna twórczość amatorska lub profesjonalna z dziedziny sztuki,
- aktywność kulturalna,
- kultura bycia i współżycia z innymi.

2.6.2. Rozpoznawanie autorytetu

Długotrwała obserwacja szeroko pojmowanych zachowań o charakterze kulturalnym i kulturotwórczym;

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

rozmowy na tematy kulturalne, analiza indywidualnej twórczości nauczyciela. Dobrze jest, gdy o jej kulturotwórczej wartości uzyska się ocenę specjalisty.

2.6.3. Skala oceny autorytetu

Autorytet bardzo niski (l). Nigdy nie podejmuje dyskusji na tematy kulturalne. Swoje ewentualne uczestnictwo w imprezach kulturalnych traktuje jako stratę czasu. Używany język i słownictwo zawiera wiele terminów wulgarnych i sprośnych. Nie interesuje się w ogóle żadną dziedziną twórczości. Wiedza o kulturze jest wręcz żenująca. W stosunku do studentów zachowuje się bardzo szorstko i obraźliwie.

Autorytet niski (2). Bardzo rzadko wypowiada się na tematy kultury. Są to przeważnie wypowiedzi zdawkowe i bardzo płytkie merytorycznie. Czasem uczestniczy w imprezach kulturalnych, organizowanych przez uczelnię, ale czyni to niechętnie i raczej z konieczności służbowej. Język i słownictwo są ubogie w terminologię kulturową i kulturotwórczą. Nie wykazuje prawie żadnego zainteresowania jakąś dziedziną sztuki. Sam również nie

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

zajmuje się żadną dziedziną sztuki (w sensie czynnym, np. gra na instrumencie, malarstwo amatorskie). W kontaktach z innymi osobami stara się zachowywać poprawnie, ale w stanach napięć czy konfliktów szybko „wychodzi z niego" akulturowe zachowanie.

Autorytet przeciętny (3). Zabiera głos w dyskusjach na tematy kulturalne i kulturalnego zachowania się studentów. Nie wykazuje jednak głębszej znajomości kultury i sztuki. Sam również nie uprawia (amatorsko) żadnej dziedziny sztuki. Język i słownictwo poprawne. Unika terminologii wulgarnej, ale ją zna i w określonych sytuacjach wyraża wyraźnie. Uważa, że człowiek powinien zachowywać się kulturalnie, ale jest również zdania, że zbyt kulturalny uchodzi za słabego i jest często poniżany przez innych (mało kulturalnych). Uważa, że we własnym interesie dobrze jest być trochę „szorstkim w języku i zachowaniu się".

Autorytet wysoki (4). Wiedza ogólna o kulturze i sztuce jest wzbogacana stale wiedzą specjalistyczną, np. o muzyce klasycznej, filmie, literaturze współczesnej. Zajmuje się amatorsko, choć mało systematycznie „własną twórczością", np. malarstwem, rzeźbą. Chętnie uczestniczy

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

w kulturalnych imprezach organizowanych przez uczelnię i środowiska twórcze. Zachowanie jego jest przykładem człowieka kulturalnego. Zwraca uwagę studentom na potrzebę bycia kulturalnym wobec innych jako jednego, z ważnych składników życia, współżycia i współdziałania społeczno-kulturowego.

Autorytet bardzo wysoki (5). Można o nim mówić z całym przekonaniem, że jest to „chodząca kultura". Jego wiedza o kulturze i sztuce, własne, czynne zainteresowania i twórczość wyraźnie świadczą o tym, że jest on „na wskroś przesiąknięty" wartościami kultury i zachowania się kulturalnego. Często zabiera głos w dyskusjach na tematy kulturalne i twórczości, a swoje wypowiedzi, bardzo merytorycznie zgłębione, opiera na konkretnych przykładach z dziedziny twórczości, poddając je krytycznej i rzeczowej ocenie. Dla studentów jest wzorem zachowania się kulturalnego i bardzo ostro (ale kulturalnie) reaguje na każdy przejaw niekulturalnego zachowania się swoich podopiecznych. Inicjuje udział w różnego rodzaju imprezach kulturalnych i wyraża swoją merytoryczną opinię o ich wartości w rozwoju człowieka. W uczelni inicjuje i prowa-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

dzi działalność kulturalną i imprezową. Jest również środowiskowym działaczem kultury.

2.7. Autorytet polityczny

2.7.1. Wyznaczniki autorytetu

Głównymi wyznacznikami politycznego autorytetu nauczyciela są:

- wiedza polityczna,
- przekonania polityczne,
- propolityczne nastawienie, postawa i tolerancja,
- aktywność polityczna – zgodność teorii z praktyką.

2.7.2. Rozpoznawanie autorytetu

Rozpoznawanie jest możliwe i konieczne, gdyż każdy nauczyciel jest z racji pełnionej roli pracownikiem politycznym, w tym znaczeniu, że realizuje określoną politykę oświatową państwa i rządzącej partii. Wiedzę polityczną można łatwo poznawać po udziale w dyskusjach. Przekonania – po zachowaniu się wobec spraw politycz-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

nych, a aktywność po przynależności do organizacji politycznej oraz konkretnym działaniu. Trzeba jednocześnie umieć odróżniać realizm polityczny nauczyciela od fanatyzmu i arealizmu, jak również pseudodziałalności, np. kosztem normalnej, obowiązkowej pracy nauczycielskiej. Trzeba umieć odróżnić pseudodziałacza od autentycznego działacza politycznego, którego czynności polityczne wynikają z jego dojrzałych i wyważonych obiektywnie przekonań.

2.7.3. Skala oceny autorytetu

Autorytet bardzo niski (l). Wiedza, przekonania i aktywność polityczna są znikome. Stosunek do rzeczywistości politycznej zamiast być krytyczny, jest krytykancki i szkalujący. Jego postawa jest wyraźnie apolityczna i antypolityczna w stosunku do rządu, a nawet własnego kraju i narodu. Sam jest osobą bezpartyjną, świadomie i celowo stroniącą od aktywności politycznej, lecz wyrażającą swoje ostro formułowane pretensje i żądania wobec władzy i partii rządzącej.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

Autorytet niski (2). Wiedza, przekonania, postawa i nastawienia oraz aktywność polityczna są mało widoczne, raczej symboliczne, powierzchowne, markowane, kamuflowane i udawane, by „nie podpaść" w swoim otoczeniu pracowniczym. Nie podejmuje tematyki politycznej ze studentami, a jeżeli to czasem czyni, to wyraźnie z pozycji negacji, bez uzasadnienia swojej racji; świadomie i celowo unika wszelkich sytuacji politycznych, jakie mają miejsce w uczelni.

Autorytet przeciętny (3). Wiedza, przekonania, postawa i nastawienia oraz aktywność polityczna są okazjonalne i wyraźnie wybiórczo podejmowane, lecz z dużą dozą ostrożności i krytycyzmu. Jest świadomy tego, że nie może stać „obok polityki", ale nie bardzo chce „wejść czynnie w politykę". Jest na „rozdrożu politycznym", w kontekście swojego zawodu i wykonywanych czynności dydaktyczno-wychowawczych. Przynależność partyjną traktuje formalnie i asekurancko („na wszelki wypadek"). Dyskusję ze studentami na tematy polityczne traktuje zdawkowo.

Autorytet wysoki (4). Wiedza, przekonania, nastawienia i postawa oraz aktywność polityczna idą w parze

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

ze sobą i wyraźnie są widoczne w zachowaniu nie tylko na terenie uczelni, ale również w środowisku społecznym. Podejmuje ze studentami tematykę polityczną, analizując ją merytorycznie i przekonuje ich o potrzebie bycia aktywnym politycznie. Krytycznie, ale z głębokim uzasadnieniem, ustosunkowuje się do działaczy pseudopolitycznych, niezależnie od zajmowanych przez nich stanowisk i pełnionych funkcji politycznych. Stara się być dalekowzrocznym w swej działalności i przewidywaniu skutków działań politycznych. Jest członkiem partii z przekonania i autentycznego zaangażowania.

Autorytet bardzo wysoki (5). Wiedza, przekonania, nastawienia i postawa oraz aktywność polityczna są ze sobą bardzo spójne, zawsze propaństwowe i pronarodowe. W zachowaniu się widoczne jest „piętno polityczne", a podejmowane działania polityczne nacechowane troską o lepszą przyszłość całego narodu, a szczególnie młodego pokolenia Polaków. Stoi zawsze na stanowisku, że każdy nauczyciel, z racji wykonywanego zawodu, jest politycznym pracownikiem państwowym. Swoją wzorową pracą merytoryczną daje przykład innym, jak trzeba postępować, by politycznie wzmacniać państwo. Jest aktywnym człon-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

kiem partii, autentycznym działaczem politycznym („na dobre i na złe").

2.8. Autorytet dydaktyczny

2.8.1. Wyznaczniki autorytetu

Dydaktyka jako dział pedagogiki zajmuje się ogólnymi prawami i prawidłowościami nauczania - uczenia się. Podstawowymi wyznacznikami dydaktycznego autorytetu nauczyciela są:

- wiedza dydaktyczna,
- umiejętność stosowania ogólnych normatywów dydaktycznych,
- ciekawość poznawcza, dotycząca nowych trendów w dydaktyce,
- innowacje w procesie realizacji zadań dydaktycznych.

2.8.2. Rozpoznawanie autorytetu

Trafne rozpoznawanie autorytetu dydaktycznego jest możliwe dzięki hospitacjom lekcji, realizacji celów

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

i zadań dydaktycznych oraz rozmowie i dyskusji na tematy dydaktyczne, np. na posiedzeniach rad naukowo-dydaktycznych. Szczególnie cenne mogę być próby pisarskie, wynikające z przemyśleń i uogólnień własnego dydaktycznego doświadczenia nauczycielskiego.

2.8.3. Skala oceny autorytetu

Autorytet bardzo niski (1). Nie posiada prawie żadnej wiedzy o zasadach, metodach, formach i środkach dydaktycznych. Naucza głównie w oparciu o tzw. zdrowy rozum i intuicję. Czuje się jednak cały czas niepewny. Widoczny jest zupełny brak umiejętności kierowania procesem nauczania - uczenia się. Nie interesuje się nowościami dydaktycznymi. Wykłady są monotonne, jednakowe, schematyczne, bazujące głównie na podręczniku. Wiedza jego jest taka sama jak w podręczniku lub jeszcze skromniejsza. Swoje braki dydaktyczne stara się nadrabiać przesadną dyscypliną studentów. Nie wnosi to jednak nic twórczego do procesu kształcenia. Widać wyraźnie, że jego zajęcia są dydaktycznie chaotyczne i żenująco na niskim poziomie.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

Autorytet niski (2). Wiedza, umiejętności, ciekawość poznawcza, postawa innowacyjna nie są widoczne w działalności dydaktycznej. Jego zajęcia dydaktyczne są jednostajne, monotonne (przeważnie wykład lub pogadanka). Kieruje się zasadą poglądowości w nauczaniu, ale pojmuje ją dość płytko. Praktycznie sprowadza się to do tzw. „patrzenia na obrazki", a wiadomo że patrząc można nie widzieć określonych treści, jakie się kryją w używanych pomocach dydaktycznych. Nie czyta nic na tematy dydaktyczne. Nie wypowiada się na tematy dydaktyczne. Jest przekonany, że pracuje dobrze, bo jest zawsze na zajęciach ze studentami.

Autorytet przeciętny (3). Wiedza, umiejętności, ciekawość poznawcza, postawa innowacyjna dają się zaobserwować w działalności dydaktycznej, ale są to ślady nikłe i często przestarzałe. Stara się wprawdzie stosować pomoce dydaktyczne, ale nie zawsze jest w stanie wydobyć przy ich zastosowaniu istotę realizowanego tematu zajęć. Najczęściej bazuje na pracy studentów z podręcznikiem i odpytuje ich z tego co jest w podręczniku. Jest to typowa realizacja schematu: przyswoić i zreprodukować oraz ocenić reprodukcję przyswojonych informacji. Czasem ujaw-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

nia nowości dydaktyczne, które okazjonalnie przeczytał. Boi się dyskusji z kolegami na tematy merytoryczne.

Autorytet wysoki (4). Wiedza, umiejętności, ciekawość poznawcza oraz postawa innowacyjna są wyraźnie widoczne w działalności dydaktycznej. Uważa on, że jest to „klucz" do sukcesów nauczycielskich i uczących się. Jest oczytany w nowościach i zna nowe trendy w dydaktyce, np. nauczanie programowane. Stara się zawsze, gdzie jest to możliwe, stosować pomoce dydaktyczne, by przybliżyć rozumienie nauczanych – przyswajanych treści. Podejmuje dyskusję no tematy innowacyjne w dydaktyce – nauczaniu - uczeniu się.

Autorytet bardzo wysoki (5). Można o nim powiedzieć, że jest to „wyrocznia dydaktyczna". Zna wszystkie nowości i trendy w dydaktyce i krytycznie je ocenia, wybierając do sprawdzenia każdą z nich. Po ich pozytywnej weryfikacji zajmuje swoje stanowisko. Młodsi nauczyciele uczą się u niego prawideł postępowania dydaktycznego. Potrafi nie tylko wytłumaczyć, ale również pokazać, jak prawidłowo trzeba realizować określony typ zajęć dydaktycznych i dlaczego tak, a nie inaczej.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

W uczelni odpowiada z własnej inicjatywy za prawidłowy przebieg dydaktyki.

2.9. Autorytet metodyczny

2.9.1. Wyznaczniki autorytetu

Analiza treści terminów: „metodyka", „metodyk", „metodyczny", „metodycznie", prowadzi do wniosku, że szczególnie ważnymi wyznacznikami autorytetu metodycznego są:

- wiedza metodyczna,
- umiejętności metodyczne,
- motywacja do metodycznego kształcenia studentów.

Oznacza to, że nauczyciel wie jak kształcić, umie kształcić i chce kształcić.

2.9.2. Rozpoznawanie autorytetu

Trafne rozpoznawanie metodycznego autorytetu jest możliwe i konieczne dzięki metodzie hospitacji zajęć, ich merytoryczno-metodycznej analizie, inicjatywy i po-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

mysłowości twórczej nauczyciela. Szczególnie cenne dla ocenienia autorytetu metodycznego mogą się okazać metody i sposoby oraz stosowane środki w kształceniu, jak również organizacja procesu kształcenia.

2.9.3. Skala oceny autorytetu

Autorytet bardzo niski (1). Wiedza metodyczna (o metodach, formach, środkach nauczania) jest przestarzała lub jej wyraźny brak. Umiejętności metodyczne są zrutynizowane lub ich brak. Motywowanie studentów do uczenia się jest prawie żadne. Sposób prowadzenia zajęć wskazuje nie tylko na podstawowe braki metodyczne, ale również „istotny bałagan" organizacyjny i antymotywacyjny. Rzecz szczególna w tym, że nauczający nie bardzo zdaje sobie sprawę z tego, że źle prowadzi zajęcia. Sytuacje takie jak wyżej mogą być wynikiem ignorancji lub wyraźnego braku przygotowania pedagogiczno-metodycznego i świadomej samokontroli.

Autorytet niski (2). Wiedza metodyczna (o metodach, formach, środkach) jest przestarzała. Brak jest w niej elementów nowych. Umiejętności metodyczne są schema-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

tyczne, zrutynizowane, mało aktywizujące do samodzielnego myślenia i działania studentów. Motywacja prowadzenia zajęć słaba, niska, pasywna. Jest jednak świadomy swoich braków i próbuje czasem wprowadzać inne formy zajęć, ale tylko lub przeważnie na zasadzie tzw. „zdrowego rozsądku".

Autorytet przeciętny (3). Wiedza metodyczna (o metodach, formach, środkach) jest aktualizowana, lecz powierzchowna i bez głębszych przemyśleń. Przejawia się ona w umiejętnościach prowadzenia zajęć, w których można doszukać się elementów nowych. Dominują jednak formy zrutynizowane, mało urozmaicone. Studenci są pobudzani do samodzielnego myślenia i działania, ale bez większego przekonania i mobilizacji ze strony nauczyciela.

Autorytet wysoki (4). Wiedza metodyczna (o metodach, formach, środkach kształcenia) jest aktualna. Widoczne to jest w umiejętnościach prowadzenia zajęć. Dominuje aktywizowanie myślenia i działania studentów. Zajęcia są dostosowywane (indywidualizowane) do ich poziomu przygotowania i myślenia. Jest przekonany, że w metodyce leży „klucz", dzięki któremu może docierać

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

do świadomości studentów nowa, czasem trudna treść zajęć dydaktycznych.

Autorytet bardzo wysoki (5). Wiedza metodyczna (o metodach, formach, środkach kształcenia) jest aktualna, oparta o najnowsze opracowania. Umiejętności metodyczne widoczne wyraźnie w procesie organizacji i prowadzeniu zajęć. Są one urozmaicone różnymi zmiennymi formami. Stosowane środki są starannie dobierane do tematów zajęć i dokładnie wykorzystane. Widoczna jest bardzo silna motywacja do nauczania danego przedmiotu, jak również motywowanie studentów do samodzielnego myślenia i działania. Posiada bardzo bogaty i urozmaicony repertuar środków osobistego, pozytywnego oddziaływania, posługując się dobrze dobieranymi przykładami, pozwalającymi łatwiej i dokładniej zrozumieć istotę tematu zajęć. Mówi się o nim, że „jest to urodzony metodyk".

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

2.10. Autorytet wychowawczy

2.10.1. Wyznaczniki autorytetu

Analiza terminów: „wychowanie", „wychowywanie", „wychowawca", „wychowywać", prowadzi do ustalenia następujących wyznaczników wychowawczego autorytetu nauczyciela:

- wiedza o zasadach, formach i środkach oddziaływania wychowawczego,
- świadome, celowe, zorganizowane, systematyczne, kontrolowane i odpowiedzialne oddziaływanie na studentów,
- pełnienie roli osoby znaczącej jako wzorca i przykładu do naśladowania przez studentów,
- przekonanie o potrzebie wychowywania prospołecznego ludzi młodych.

Nauczyciel wychowuje innych nie tylko poprzez wzorowe wykonywanie swoich obowiązków zawodowych, np. w zakresie dyscypliny pracy, ale również poprzez własny, dobry przykład zachowania się wobec studentów, kolegów nauczycieli i przełożonych.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

2.10.2. Rozpoznawanie autorytetu

Trafne rozpoznawanie autorytetu wychowawczego odbywa się poprzez wnikliwą i długofalową obserwację celowych, intencjonalnych zachowań nauczyciela wobec siebie, studentów i przełożonych. Szczególnie cenne są wyniki pozytywnych zachowań nauczyciela wobec studentów. Opinia studentów o nauczycielu może również stanowić dowód do oceny (wysokiej lub niskiej) jego autorytetu wychowawczego.

2.10.3. Skala oceny autorytetu

Autorytet bardzo niski (l). Wiedza, przekonania, pełniona rola, system osobistego postępowania są ze sobą sprzeczne. Nie rozumie życia studentów i traktuje ich jako „narzędzie manipulacji", nie mając przy tym wyraźnie określonego celu, który pragnie osiągnąć. Często popada w różnorodne konflikty, których nie umie sam rozwiązać. W zachowaniu osobistym (palenie papierosów, picie alkoholu, używanie niestosownego języka, wygląd zewnętrzny) daje przykłady antywychowawczemu autorytetowi na-

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

uczyciela. Nie interesuje się problematyką wychowawczą, twierdząc, że jest to sprawa rodzinnego domu studenta.

Autorytet niski (2). Wiedza o wychowaniu, przekonania, postawa, pełniona rola, sposób osobistego bycia wobec innych świadczą o tym, że sam jest wychowany źle. Wciąż „wychodzi z niego naturalizm" w złym wydaniu. Bardziej w nim tkwi biologizm niż humanizm. Jest wprawdzie świadomy tego, że wychowywać trzeba, że jest to jedno z zadań uczelni, ale nie jest przekonany do tego, że to zadanie trzeba systematycznie i wzorowo wykonywać. Uważa, ze ludzie młodzi i tak zetkną się z brutalną rzeczywistością współżycia i współistnienia.

Autorytet przeciętny (3). Wiedza o wychowaniu, przekonania, pełniona rola oraz sposób bycia nie są ze sobą sprzeczne. Można powiedzieć, że nie szkodzą sprawie wychowania, ale też niewiele wnoszą do jego realizacji od siebie. Poprawnie wykonuje swoje zajęcia i zachowuje się wobec innych. Jest człowiekiem, który może jeszcze wiele z siebie dać, jednakże pod warunkiem, że będzie siebie doskonalić jako osobowość. Jego życie prywatne nie stanowi złego przykładu dla innych, ale też trudno doszukać się w nim „wzorców postępowania".

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

Autorytet wysoki (4). Wiedza o wychowaniu, pełniona rola zawodowa, przekonania, sposób zachowania się świadczą pozytywnie o nauczycielu. Mówi się o nim, że stara się dawać dobry przykład do refleksji i naśladowania przez studentów. Jest przekonany, że w życiu zespołowym musi panować harmonia i ład wychowawczy. Często podejmuje tematykę wychowawczą i operuje różnorodnymi przykładami w jej naświetlaniu. Uważa, że człowiek dobrze wychowany to taki, który siebie ceni i innych szanuje, to również taki, który reaguje wyraźnie na przejawy zachowań niestosownych.

Autorytet bardzo wysoki (5). Mówi się o nim, że jest to „chodzący, żywy wzór zachowania i postępowania", przykład najlepszy do naśladowania. Jego wiedza o wychowaniu jest bardzo zgłębiona, przekonania uzasadnione, pełniona rola wychowawcy widoczna nie tylko w realizacji zadań zawodowych, ale również w realizacji zadań wychowawczych. Studenci mówią o nim, że można się od niego nauczyć jak trzeba żyć, żeby osiągnąć sukces. Często zabiera publicznie głos na tematy wychowawcze i bardzo ostro reaguje na zachowania aspołeczne.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

3. KWESTIONARIUSZ DO POZNAWANIA, OCENY I SAMOOCENY AUTORYTETU

3.1. Instrukcja dla wypełniającego kwestionariusz

Kwestionariusz służy do poznawania, oceny i samooceny rozwoju autorytetu nauczyciela. Poszczególne oceny składników autorytetu oznaczają: (1) – autorytet bardzo niski, (2) – autorytet niski, (3) – autorytet przeciętny, średni, (4) – autorytet wysoki, (5) – autorytet bardzo wysoki. Przy wypełnianiu kwestionariusza należy postawić znak iks (x) w miejscu oznaczającym aktualny poziom rozwoju autorytetu w danej dziedzinie (składniku). W przypadku wątpliwości trzeba zawsze sięgnąć do opisowej skali ocen jako „klucza", by postawić ocenę adekwatną do stanu zachowania się i pracy nauczyciela. Kwestionariusz może być wypełniany anonimowo lub też jawnie. Przy ocenianiu autorytetu nauczyciela przez studentów należy koniecznie podać inicjały (pierwsze litery) nazwiska i imienia ocenianego nauczyciela.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

3.2. Metryczka ocenianego nauczyciela

1. Inicjały lub nazwisko nauczyciela: .....
2. Płeć (kobieta, mężczyzna) – właściwe podkreślić
3. Wiek życia (w przybliżeniu) .....
4. Stanowisko zawodowe (asystent, adiunkt, wykładowca)
5. Kwalifikacje zawodowe (mgr, dr, dr hab., prof.)
6. Nauczany przedmiot: .....
7. Rodzaj zajęć dydaktycznych (ćwiczenia, wykłady, seminaria, proseminaria, terapia) inne: .....
8. Częstotliwość spotkań dydaktycznych z ocenianym nauczycielem (b. często, często, rzadko, b. rzadko)
9. Rok i kierunek studiów studenta oceniającego autorytet nauczyciela .....

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

3.3. Składniki i stopnie oceny autorytetu

		Skala ocen:				
Numer składn. aut.	**Nazwa składnika autorytetu**	**(1)**	**(2)**	**(3)**	**(4)**	**(5)**
2.1.	intelektualny	...	...	...	...	...
2.2.	światopoglądowy	...	...	...	...	...
2.3.	naukowy	...	...	...	...	...
2.4.	moralny	...	...	...	...	...
2.5.	społeczny	...	...	...	...	...
2.6.	kulturowy (-alny)	...	...	...	...	...
2.7.	polityczny	...	...	...	...	...
2.8.	dydaktyczny	...	...	...	...	...
2.9.	metodyczny	...	...	...	...	...
2.10.	wychowawczy	...	...	...	...	...
Suma ocen (cząstkowych)		...	...	...	...	...
Globalna suma ocen:						

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

3.4. „Klucz” do oceny i samooceny autorytetu

Przedziały klasowe ocen	Ocena słowna i cyfrowa
41-50	autorytet bardzo wysoki (5)
31-40	autorytet wysoki (4)
21-30	autorytet przeciętny (3)
11-20	autorytet niski (2)
1-10	autorytet bardzo niski (1)

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

4. LITERATURA ŹRÓDŁOWA

Autorytet uczelni: seminarium, Warszawa 2002.

Bacus A., *Jak zdobyć autorytet u dziecka*, Warszawa, 2008.

Badura E., *Emocjonalne uwarunkowania autorytetu nauczyciela*, Warszawa 1981.

Bądkowski L., *Autorytety*, Gdańsk, 2000.

Chwin S., Rosiek S., *Bez autorytetu (szkice)*, Gdańsk 1981.

Czarnecki K., Gondzik E., Hrapkiewicz H., *Autorytet pedagogiczny wykładowcy kształcenia kursowego dorosłych*, Warszawa 1987.

Czarnecki K., Gondzik E., Hrapkiewicz H., *Metoda pomiaru autorytetu nauczycieli szkół zawodowych*, [w:] *Pomiar osiągnięć szkolnych uczniów szkół zawodowych*, Bielsko-Biała 1988.

Dominian J., *Autorytet: chrześcijańska interpretacja psychologicznej ewolucji pojęcia autorytetu - władzy*, Warszawa 1988.

Dziabała S., *Autorytety wiejskie: studium socjologiczne*, Warszawa 1972.

Forster F.W., *Autorytet a wolność*, Warszawa 1913.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

Goćkowski J., *Autorytety społeczeństwa uczonych*, Wrocław 1979.

Goćkowski J., *Autorytety świata uczonych*, Warszawa 1984.

Gołębiowski B. (red.), *Autorytety polskie*, Łomża 2002.

Hortet E.F., *Wymagać żeby wychowywać*, Warszawa 2007.

Jakubowska-Branicka I., *Czy jesteśmy inni?: czyli w poszukiwaniu absolutnego autorytetu*, Warszawa 2000.

Jasiński A.S., Sztyka W.J. (red.), *Mistrz i uczeń w tradycji biblijnej: autorytet mistrza*, Katowice Panewniki 2008.

Jaspers K., *Autorytety: Sokrates, Buddda, Konfucjusz, Jezus*, Warszawa 2000.

Juda-Mieloch M., *Na ramionach gigantów: figura autorytetu w polskich współczesnych tekstach literaturoznawczych*, Kraków 2008.

Kantyka P., *Autorytet w Kościele: dialog katolicko-anglikański na forum światowym*, Lublin 2004.

Kalinowski M., *Dlaczego rodzice tracą autorytet*, Warszawa 1982.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

Kejzerow N.M., *Władza i autorytet: krytyka burżuazyjnych teorii*, Warszawa 1976.

Kosmala J., *Autorytet nauczyciela w teorii i badaniach socjologicznych*, Częstochowa 1999.

Kowalska D. (red.), *Autorytety i normy: materiały z konferencji 13-15 maja 2002*, Łódź 2003.

Lemper-Pychlau M., *Naturalny autorytet w wychowaniu: poradnik dla rodziców i wychowawców*, Kielce, 2007.

Łukasiewicz J., *Autorytet i style kierowania w formalnej organizacji*, Rzeszów 1977.

Łukow P., *Wolność i autorytet rozumu: racjonalność w filozofii moralnej Kanta*, Warszawa 1979.

Marcińczyk B., *Autorytet osobowy – geneza i funkcje regulacyjne*, Katowice 1991.

Mikołejko A., *Poza autorytetm?: społeczeństwo polskie w sytuacji anomii*, Warszawa 1991.

Milgram S., *Posłuszeństwo wobec autorytetu*, Kraków 2008.

Nowacki T, *Praca ludzka – analiza pojęcia*, Radom 2008.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

Nowosielski R. (wybór), *Myśl i autorytet: wybór myśli cudzych*, Lublin 2007.

Olbrycht K., *O roli przykładu, wzoru, autorytetu i mistrza w wychowaniu osobowym*, Toruń 2007.

Packer T., *Wolność od autorytetu*, Warszawa 1994.

Pieter J., *Poznawanie środowiska wychowawczego*, Katowice 1977.

Plewka Cz., *Uwarunkowania zawodowego rozwoju nauczycieli*, Warszawa 2009.

Popek S., Winiarz A. (red.), *Nauczyciel, zawód, powołanie, pasja*, Lublin 2008.

Radziewicz-Winnicki. A. (red.), *Nauczyciel w procesie przemian*, Katowice 1989.

Rewera M., *Autorytety w świadomości młodzieży licealnej: studium porównawcze na podstawie badań uczniów I Liceum Ogólnokształcącego Collegium Gostomianum w Sandomierzu i Liceum Ogólnokształcącym im. Stefana Żeromskiego*, Stalowa Wola 2008.

Rybicki P., Gońkowski J. (red.), *Autorytet w nauce: praca zbiorowa*, Wrocław 1980.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

Ryś M. (red.), *Autorytet prawdy: wychowanie dzieci i* młodzieży, Warszawa 2006.

Strzelczyk G., *Charyzmat osoby i autorytet urzędu: wokół pytania o „gatunki literackie" współczesnych wypowiedzi papieskich oraz Stolicy Apostolskiej*, Katowice 2007.

Świtka J., Kuć M., Niewiadomska I. (red.), Autorytet i godność służb penitencjarnych a skuteczność metod resocjalizacji, Lublin 2004.

Tischner J., Jak żyć?, Wrocław 2000.

Wagner I., *Stałość czy zmienność autorytetów: pedagogiczno-społeczne studium funkcjonowania i degradacji autorytetu w zmieniającym się społeczeństwie*, Kraków 2005.

Zimny J., *Współczesny model autorytetu nauczyciela*, Lublin 2006.

Zimny J. (red.), *Wartość autorytetu w procesie pedagogicznym*, Stalowa Wola 2008.

Ziółkowski J., *Socjotechnika autorytetu politycznego*, Warszawa 2007.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

5. BIOGRAMY AUTORÓW

Kazimierz M. CZARNECKI jest doktorem habilitowanym nauk psychologicznych (psychologia rozwoju i psychologia pedagogiczna); profesorem w Wyższej Szkole Humanitas w Sosnowcu; dziekanem Wydziału Nauk Humanistycznych; kierownikiem Zakładu Nauk Psychologicznych; autorem, współautorem i redaktorem ponad 30 prac zwartych; promotorem 6 doktorów nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki i psychologii; recenzentem ponad 25 prac doktorskich; twórcą profesjologii – nauki o zawodowym rozwoju człowieka.

Główne dziedziny zainteresowań i badań naukowych to:

- historia polskiej psychologii naukowej,
- zawodowy rozwój człowieka,
- wiedza pojęciowa dzieci i młodzieży szkolnej,
- wiedza psychologiczna nauczycieli szkół zawodowych,

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

- bieg życia ludzkiego,
- metodologia badań naukowych,
- naukowy rozwój człowieka,
- niepowodzenia w zawodowym rozwoju studentów,
- aktywność pozawodowa seniorów.

Główne prace naukowe i naukowo-dydaktyczne to:

- *Narodziny i rozwój psychologii w Polsce*, (współautor: prof. W. Bobrowska-Nowak) 1970;
- *Rola lektury w życiu czytelnika*, 1971;
- *Próba poznawania cech osobowości studentów uczelni wyższej*, 1972;
- *Psychologia dla nauczycieli praktycznego nauczania zawodu*, 1974;
- *Psychologia dla nauczycieli kształcenia zawodowego*, 1978;
- *Metody badań zagadnień psychologicznych w pedagogice pracy* (współautor: dr Helena Hrapkiewicz), 1979;
- *Ukierunkowanie zawodowe człowieka*, 1981;
- *Różnice indywidualne w rozwoju zawodowym człowieka dorosłego*, 1985;
- *Rozwój zawodowy człowieka*, 1985;
- *Profesjologia w zarysie*, 1986;
- *Pomiar osiągnięć szkolnych uczniów szkół zawodowych* (współautor i redaktor naukowy), 1988;
- *Wiedza pojęciowa uczniów i metoda jej badania*, 1992;
- *Szkolna wiedza pojęciowa uczniów klas początkowych w świetle badań naukowych*, 1995;

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

- *Podstawy psychologii ogólnej dla nauczycieli*, 1997;
- *Psychologia zawodowego rozwoju osobowości*, 1998;
- *Psychologia zawodowego rozwoju człowieka*, (1999);
- *Pionierzy, współtwórcy i twórcy polskiej psychologii naukowej*, 2000;
- *Podstawy psychologii edukacyjnej dla studentów wyższych szkół zawodowych* (współautor i redaktor naukowy), 2001;
- *Podstawy psychologii pracy*, 2001;
- *Naukowy rozwój człowieka*, 2001;
- *Podstawowe pojęcia psychologii ogólnej* (współautor: dr M. Staworzyńska-Grządziel), 2004;
- *Metodologiczne podstawy naukowego rozwoju studentów wyższych szkół zawodowych*, 2005;
- *Psychologia zawodowej pracy człowieka*, 2006;
- *Leksykon metodologiczny* (współautor i red. naukowy), 2008;
- *Podstawowe pojęcia zawodoznawstwa* (współautor i redaktor naukowy), 2008;
- *Metodologiczne podstawy naukowego rozwoju studentów* (wydanie drugie), 2009;
- *Nowy leksykon metodologiczny* (współautor i redaktor naukowy), 2009;
- *Leksykon profesjologiczny* (współautor i redaktor naukowy), 2010;
- *Profesjologia. Nauka o zawodowym rozwoju człowieka*, 2010.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

Erwin GONDZIK rozpoczął swoją edukację w wiejskiej szkole, we wsi Paprocany. Kolejne szczeble edukacji zaczął od roku 1947 w Prywatnym Gimnazjum i Liceum w Katowicach. Tam też kończy zaocznie Studium Nauczycielskie oraz Wyższą Szkołę Pedagogiczną w 1965 roku.

Zainteresowania naukowe rozwija w procesie samokształcenia, tworząc klimat do pracy w nieprofesjonalnym ruchu naukowym. Od 1969 roku organizuje spotkania w Tyskim Klubie ZNP w Tychach, zapraszając ciekawych pedagogów. Między innymi: prof. W. Bobrowską-Nowak, prof. K. Denka, prof. K. Czarneckiego, prof. H. Gąsiora. Od 1976 r. aktywnie współpracuje z grupą nauczycieli naszego regionu, w zespole Pedagogiki Pracy, kierowanym przez prof. T. Nowackiego. W tym czasie rozwija swój warsztat

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

badawczy, doskonali proces dojrzewania naukowego, a uzyskane wyniki popularyzuje na różnych konferencjach i sympozjach naukowych (m.in.: w Katowicach z prof. W. Szewczukiem o uczniach zdolnych; w Bydgoszczy, z prof. Z. Wiatrowskim o diagnozowaniu zdolności; w Sofii, z prof. J. Półturzyckim o doskonaleniu kadr pracowniczych; w Białymstoku, z prof. W. Pankiem o wykorzystywaniu talentów, o patologii uczniów zdolnych; z prof. K. Czarneckim w Słowacji i innych ośrodkach naukowych).

W 1952 roku, przed służbą wojskową, rozpoczyna pracę w szkole wiejskiej we Frydku (pow. pszczyński). Od 1960 roku pracuje na stanowiskach: kierownika szkoły (Tychy) – pracownika nadzoru pedagogicznego, asystenta Zakładu Kształcenia Zawodowego w Katowicach (1970), adiunkta Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (1975). W tym okresie pełni funkcję wicedyrektora Instytutu Pedagogiki na Wydziale Pedagogiki i Psychologii. Aktualnie związany jest z Wyższą Szkołą Humanitas w Sosnowcu, gdzie pracuje w zespole kierowanym przez prof. dr. hab. K. Czarneckiego.

Ze spotkań zespołu samokształceniowego, organizowanego w Klubie Tyskim, pracy nauczycielskiej, pracy w Ogólnopolskim Seminarium Pedagogów Pracy, zrodziły się zainteresowania badawcze. Zostały one wykorzystane do napisania pracy magisterskiej, wykonanej pod kierunkiem prof. J. Pietera. Wyniki tych badań zostały opublikowane w Zeszytach Naukowych – „Prace Psychologiczne" nr 1 w 1967 roku. W listopadzie 1972 roku w b. Instytucie Pedagogiki w Warszawie uzyskuje stopień doktora nauk

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

humanistycznych, którego promotorem był prof. T. Nowacki. Praca zostaje opublikowana w Wydawnictwach Szkolnych i Pedagogicznych w Warszawie w 1976 roku. W środowisku naukowym znalazła swoje odbicie w 11 recenzjach, gdzie wypowiedzieli się znawcy tej problematyki (m.in. K. Denek, W. Goriszowski, K. Czarnecki, W. Oszelda, A. Rząsa). Kolejne prace dotyczą: karier edukacyjnych i ich wpływu na pracę zawodową, sukcesów zawodowych i szeroko rozumianej patologii uczniów zdolnych, zainteresowanych osiąganiem sukcesów.

Artykuły zamieszcza w czasopismach pedagogicznych i psychologicznych. Są nimi: „Ruch Pedagogiczny", „Chowanna", „Życie Szkoły", „Życie Szkoły Wyższej", „Nowa Szkoła", „Pedagogika Pracy", „Studia Pedagogiczne", „Nauczyciel i Szkoła".

W dotychczasowym dorobku naukowym i dydaktycznym posiada: kilkanaście prac zwartych (autorskich i współautorskich), kilkadziesiąt artykułów naukowych i popularnonaukowych oraz recenzji prac naukowych. Do ważniejszych prac zwartych należą:

- *Praca z uczniem zdolnym*, 1973;
- *O dojrzewaniu metodologicznym*, 1974;
- *Kariery szkolne uczniów zdolnych*, 1976;
- *Wprowadzenie do statystyki dla nauczycieli eksperymentujących*, 1981;
- *Kariery edukacyjne uczniów zdolnych a powodzenie w pracy zawodowej*, 1982;

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

- *Podstawy psychologii, pedagogiki i zasady dydaktyki dla słuchaczy kursów mistrzowskich*, 1987, wyd. II (praca wspólna z K. Czarneckim i S. Karasiem);
- *Sukces i kariera człowieka*, 1993;
- *Poradnik pedagogiczny dla wykładowców i kursantów*, 1999;
- *Podstawy psychologii edukacyjnej*, 2001 (współautor).

W swojej karierze edukacyjnej wypromował ponad 300 magistrów pedagogiki i 100 licencjatów.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

Ewa Kraus

Zainteresowania jej są skupione na pracy pedagogicznej i psychologicznej z ludźmi. Pragnie zostać nauczycielem akademickim, pracować w uczelni wyższej ze studentami i prowadzić badania naukowe skoncentrowane na problemie: **powodzenia i niepowodzenia w studiach studentów uczelni niepublicznych.**

WYKSZTAŁCENIE:

W roku 1986 ukończona nauka w Szkole Podstawowej, w Rembieszycach; 1990 – Technikum Przemysłu Spożywczego w Kielcach; 1997 – Policealne Studium Zarządzania i Marketingu „AWANS" w Sosnowcu – specjalność ekonomista"; 2000 – Wyższa Szkoła Zarządzania i Marketingu (obecna nazwa Wyższa Szkoła Humanitas),

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

kierunek Zarządzanie, specjalność – zarządzanie przedsiębiorstwem i administracją publiczną – licencjat; 2002 – Politechnika Częstochowska – kierunek Zarządzanie i Marketing – specjalność – ekonomika i zarządzanie przedsiębiorstwem – magister; 2008 – Wyższa Szkoła Humanitas – kierunek pedagogika – specjalność: praca socjalna i opiekuńcza – licencjat; 2008 – Instytut Badań Edukacyjnych w Warszawie – słuchaczka seminarium doktoranckiego.

KURSY I SZKOLENIA:

2006 – Szkoła Trenerów „METRUM" w Katowicach – Certyfikat Trenera Umiejętności Społecznych; 2006 – Ośrodek Pomocy i Edukacji Psychologicznej „INTRA" w Warszawie – Trening asertywności; 2007 – Kurs przygotowawczy dla kandydatów na wychowawców placówek wypoczynku dzieci i młodzieży; 2009 – Studium Profilaktyki Uzależnień w Warszawie.

DOŚWIADCZENIE ZAWODOWE:

1990 – 1991 – Artykuły Przemysłowe, Export – Import, Dąbrowa Górnicza – ekspedientka; 2000 do nadal Wyższa Szkoła Humanitas w Sosnowcu – asystentka-sekretarka rektora i kanclerza; od 2007 jako pracownik administracyjno-dydaktyczny WSH prowadzi zajęcia z zakresu umiejętności społecznych i negocjacji.

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

KONFERENCJE

Ogólnopolskie Seminarium Badawcze, Ustroń, luty 2009; Konferencja Naukowa „Wyzwania edukacji w dobie ponowoczesności", wystąpienie nt. „Niepowodzenia w studiach jako zjawisko edukacyjne", Sosnowiec, marzec 2009; Konferencja Naukowa „Rodzina Zastępcza dla Dzieci bez Przyszłości", Sosnowiec, marzec 2009; Konferencja Naukowa „Edukacja narodowym priorytetem" – Konferencja dedykowana prof. Czesławowi Kupisiewiczowi, Sosnowiec, czerwiec 2009, sekretarz organizacyjny; Konferencja naukowa „Innowacje w edukacji akademickiej – szkolnictwo wyższe w procesie zmiany" Warszawa, grudzień 2009;

Konferencja Naukowa „Życie i dzieło profesora Bogdana Nawroczyńskiego – wybitnego Zagłębianina, Sosnowiec, kwiecień 2010 – sekretarz organizacyjny.

PUBLIKACJE I OPRACOWANIA

- Kwestionariusz (E.K.) do poznania uwarunkowań osiągania przez studentów wysokich sukcesów w studiach, 2008;
- 54 hasła do *Leksykonu profesjologicznego* pod red. naukową prof. K.M. Czarneckiego i prof. dr hab. B. Pietrulewicza, 2010;
- *Niepowodzenia w studiach wyższych jako przejaw zaburzeń w zawodowym rozwoju studentów*, „Problemy Profesjologii" 2008, nr 2;
- *Podmiotowe i przedmiotowe uwarunkowania niepowodzeń w studiach studentów Wyższej Szkoły Humanitas (Wyniki*

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

badań). Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas w Sosnowcu, „Pedagogika" 2009;

- Koncepcja pracy doktorskiej: *Podmiotowe i przedmiotowe uwarunkowania wysokich sukcesów w studiach licencjackich studentów wyższych szkół niepublicznych*, [w:] K.M. Czarnecki, *Metodologiczne podstawy naukowego rozwoju studentów zawodowych szkół wyższych*, Sosnowiec 2009;

- Czarnecki K.M., Kraus E., *Życie człowieka w sytuacji zagrożenia*. Ref. na Ogólnopolską Konferencję Naukową na temat: Pedagogika obronności bezpieczeństwa – dziś i jutro (Akademia Podlaska, 20 - 21.04.2009 roku);

- Czarnecki K.M., Kraus E., *Życiowa aktywność człowieka*, „Problemy Profesjologii", Zielona Góra 2009;

- Spostrzeżenia i refleksje z pierwszego uczestnictwa w Ogólnopolskim Seminarium Badawczym Ustroń – Jaszowiec 02 - 04.02.2009, Akademia Podlaska w Siedlcach (złożone do druku);

- *Niepowodzenia w studiach jako zjawisko edukacyjne*. *Wyniki* edukacyjne, [w:] J. Zieliński, *Wyzwania edukacji w dobie* ponowoczesności, Sosnowiec 2010;

- *Wysokie sukcesy w studiach jako przejaw zawodowego rozwoju studentów Wyższej Szkoły Humanitas w Sosnowcu. Sosnowiec 2010*, przygotowywane do druku w „Problemy Profesjologii" 2010;

- Czarnecki K.M., Kraus. E., *Aparatura pojęciowa profesjologii jako nowej dziedziny wiedzy*, „Problemy Profesjologii 2008, nr 2;

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343

- Czarnecki K.M., Kraus E., *Myśli i twierdzenia psychologiczne w twórczości pedagogicznej profesora zwyczajnego doktora habilitowanego Czesława Kupisiewicza*, [w:] *Edukacja narodowym priorytetem. Księga jubileuszowa w 85. rocznicę urodzin Profesora Czesława Kupisiewicza*, Sosnowiec 2009;
- Kraus E., *Czesław Kupisiewicz, Małgorzata Kupisiewicz: Słownik pedagogiczny*, Warszawa 2009. Recenzja [w:] „Oświatowiec" 2010, nr 1;
- Czarnecki K.M., Kraus E., *Wiedza psychologiczna w pracach pedagogicznych prof. dr hab. Bogdana Romana Nawroczyńskiego*, [w:] *Życie i dzieło Profesora Bogdana Nawroczyńskiego wybitnego Zagłębianina. W osiemdziesiątą rocznicę publikacji „Zasad nauczania"*, Sosnowiec 2010;
- Czarnecki K.M., Kraus E., *Wiedza psychologiczna w pracach pedagogicznych prof. dr hab. Bogdana Suchodolskiego*. Opracowanie przygotowywane na Konferencję Naukową, Sosnowiec 2011.
- Czarnecki K.M., Gondzik E., Kraus E., *Metoda pomiaru, oceny i samooceny autorytetu nauczycieli akademickich*, Sosnowiec 2011.
- Czarnecki K.M., Kraus E., *Społeczeństwo profesjonalnej wiedzy i pracy jako wymóg współczesnej cywilizacji*, Zeszyty Naukowe „Pedagogika" 2010 (złożone do druku).

Plik zabezpieczony watermarkiem jawnym i niejawnym: 16669783A3866343